

JOANNA TÖYRÄÄNVUORI

Piirtokirjoitus marmorisarkofagin fragmentissa

Johdanto

Piirtokirjoitus marmorisarkofagin fragmentissa löydettiin Bybloksen ristiretkeläislinnan pihamaalta vuonna 1923. Kyseessä on hautapiirtokirjoitus, joka on ajoitettu 575–450-luvuille eaa. Piirtokirjoitus on alun perin kaiverrettu marmorista valmistettuun sarkofagiin, josta on säilynyt 43 x 56 cm kokoinen pala. Valkoista marmoria ei löydy luonnosta Libanonin alueelta, minkä perusteella materiaalin on tulkittu olleen tuontitavaraa. Alueella on kuitenkin säilynyt useita marmorista valmistettuja ihmisenmuotoisia sarkofageja, joista eräät on valmistettu myös paikallisesta marmorista.

Piirtokirjoituksen kieli on samantyylistä tässä teoksessa käännetyn Šipitbaalin pojan piirtokirjoituksen kanssa ja molempia piirtokirjoituksia pidetäänkin vanhimpina Bybloksen persialaisaikaisista piirtokirjoituksista. Piirtokirjoitus on hyvin rikkonainen ja vaikeasti tulkittavissa, mutta se on nähty mielenkiintoisena, koska sen uskotaan rivillä 3 mainitsevan persialaiskuninkaan ja siten liittyvän aikakauden poliittiseen historiaan. Maininta mirhasta ja pihkasta hautakontekstissa on myös liitetty Israelin muinaiseen hautakulttiin.

AJOITUS: 500-luku eaa.

KIELI: Foinikia

KIRJOITUSMATERIAALI: Marmori

LÖYTÖPAIKKA: Byblos, Libanon

NYKYINEN SIJAINTI: Beirutin kansallismuseo, Libanon (BNM 26780)
 EDITIO: Byblos 13

Käännös

¹(Tässä) [ar]kussa (olen vain) minä ja minä itse makaan tässä arkussa, peiteltyinä mirhaan ja hajustettuun pih[kaan]

²[... Ja jos kukaan avaa] tämän arkun tai häiritsee minun luitani, etsiköön hänet [Baal]-Addir ja kaikki [Bybloksen jumalat!]

³[persialaisten ja] meedialaisten kuningaskuntien herra sekä kau[kaisten] valtakuntien. Minä kuljin moni[ssa]

⁴[] verona purppuraa, maljan. Ja lisäsin []

⁵[] meren rikkaudet, parsimaan kasaan heille (heidän) revityt vaatteensa []

⁶[ku]ninkuus, (joka oli) vieras esi-isilleni []

⁷[] Had[(adin?)] ase []

Huomioita

- ¹ **mirhaan:** mirha tai mirhami oli öljystä, viinistä ja yrteistä (ml. *Commiphora myrrha*) valmistettu tuoksuva paksu neste, jota käytettiin eteläisen Levantin alueella mm. kuninkaiden ja Vanhassa testamentissa myös pappien ja ilmestysmajan voitelemiseen eli pyhittämiseen. **hajustettuun pihkaan:** sana viittaa bdelliumiin (*Commiphora africana*) eli mirhankaltaiseen aromaattiseen kumihartsiin.
- ² **Baal]-Addir:** Nimi tarkoittaa voimakasta herraa. Bybloksessa palvottu jumaluus Baal-Addir tunnettiin myöhemmin myös Karthagon alueella. Jumalnimi tunnetaankin useista puunilaisista piirtokirjoituksista. Latinankielisissä teksteissä se on transkriboitu muotoon Baliddir tai Baldir.
- ³ **meedialaisten:** Meedialaiset olivat muinaisen Meedian valtakunnan asukkaita. Meedia sijaitsi Luoteis-Iranissa ja tuli osaksi Persian valtakuntaa Kyyros Suuren aikana.

kuningaskuntien: sana *mlkm* on mahdollista lukea myös 'kuninkaiden', mutta kuningaskunta on synonyymiparallelismien vuoksi todennäköisempi käännös.

valtakuntien: sana *drkm* voidaan kääntää myös 'tiet'.

monissa: sana *rbm* on mahdollista kääntää myös 'suurissa' tai 'mahavissa'.

⁴ **purppurasta:** purppura viittaa tyrolaiseen erittäin arvokkaaseen väriaineeseen, jota tehtiin itäisen Välimeren rannikolla elävien merietanoiden (*Hexaplex trunculus*, *Bolinus brandaris*) eritteistä.

⁷ **Hadadin:** Hadad on syyrialaisen myrskynjumalan erisnimi. Jumalaan viitattiin erityisesti rannikkoalueella myös nimityksellä Baal.

ase: sana *šmd* viitanee syyrialaisen myrskynjumalan lyömäaseeseen.

Kirjallisuutta

Cross, Frank M.

1979 "A Recently Published Phoenician Inscription of the Persian Period from Byblos." *Israel Exploration Journal* 29/1, 40–44.

King, Philip J. & Stager, Lawrence E.

2001 *Life in Biblical Israel*. Louisville: Westminster John Knox.

Röllig, Wolfgang

1974 "Eine neue phoenizische Inschrift aus Byblos." *Neue Ephemeris für semitische Epigraphik* 2, 1–15.

Schiffman, Ilya

1976 *Studien zur Interpretation der neuen phönizischen Inschrift aus Byblos*. Rome: Rivista di studi fenici.

Starcky, Jean

1969 "Une inscription phénicienne de Byblos." *Mélanges offerts à M. Maurice Dunand. Mélanges de l'Université Saint Joseph Beyrouth* 45, 259–273.